

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

Oprichter Dr. J. R. Beveraluis
Orgaan van de

Nederlandsche Boschbouwvereniging

10e Jaargang

No. 11

November 1937

Oorspronkelijke Bijdragen

REDE VAN DEN VOORZITTER DER
NEDERLANDSCHE BOSCHBOUWVEREENIGING

Prof. Ir. J. H. JAGER GERLINGS.

Uitgesproken op de Algemeene Vergadering, gehouden op
8 October 1937 te Wageningen.

Wanneer ik de belangrijkste feiten op boschbouwkundig gebied, welke zich sedert onze vorige vergadering hebben voorgedaan wil memoreeren, dan ligt het voor de hand, dat ik in de allereerste plaats Uw aandacht vraag voor de conjunctuur in den boschbouw. Kon ik in onze vorige bijeenkomst met vreugde constateeren, dat het er alle schijn van had, dat voor den boschbouw een beteren tijd begint aan te breken, deze blijmoedige gedachten hebben zich sedert dien gelukkig versterkt.

Ons boschbedrijf begint geleidelijk weer op te leven; er is meer vraag naar hout en de geboden prijzen, hoewel in veel opzichten nog laag, bewegen zich nog steeds in opwaartsche richting.

Zeer belangrijk voor ons boschbedrijf is de stijging van den mijnhoutprijis, die de Directie van de Staatsmijnen van f 11.— per m³ franco mijn, voor de levering in het tijdvak 1 Mei 1938/39 tot f 15.— per m³ hebben verhoogd. Aangezien de handel in licht grovedennenhout vrijwel door den mijnhoutprijis wordt beheerscht, heeft deze hoogere prijs voor ons boschbedrijf een groote beteekenis, die niet zal nalaten in het komende vellingsseizoen zijn invloed op den houtmarkt te doen gevoelen.

Ook voor het zware inlandsche grenenhout staan wij er beter voor, waartoe ongetwijfeld heeft meegewerkt de levering in dit jaar van een vrij groote hoeveelheid damwand voor de droogmaking van den Noord-Oostelijken polder, waardoor de handel in dit hout is opgeleefd. Wanneer de door de Commissie „Inlandsch Hout” dezer dagen plaats gehad hebbende besprekingen met de Directie der Zuiderzeewerken tot goede uitkomst mochten leiden — waartoe alle hoop bestaat — dan zal in het komende vellingsseizoen wederom een flinke partij zwaar grovedennenhout tegen redelijken prijs voor dit doel uit de markt worden genomen.

Een nieuwe levering in 1938 van een vrij groote hoeveelheid beukendwarsslagers en eiken wisselhouten, alles van binnen onze landsgrenzen gegroeid hout, aan de Staatsmijnen zal de handel in deze beide houtsoorten in het komende seizoen ongetwijfeld eenigen steun verleen.

Dit zijn een paar voorbeelden, gelukkig uit meerdere, waarin het gebruik van inlandsch hout tegen hooger prijs dan tot dusverre is voorgeschreven, om U te laten zien, dat er inderdaad van eenige opleving in het boschbedrijf kan worden gesproken. Of deze opleving echter zal aanhouden valt uiteraard niet te zeggen. Laten we haar in elk geval op dit oogenblik dankbaar aanvaarden!

Uit het toenemend aantal leveringen, waaronder belangrijke, van inlandsch hout, ook aan overheids- en semi-overheidsdiensten blijkt, dat ons inlandsche product meer waardeering begint te vinden.

Dit is een hoogst belangrijk feit waar het er om gaat om voor het voornaamste product van ons boschbedrijf nieuwe afzetgebieden te winnen en bestaande uit te breiden.

Hier ligt een belangrijke taak voor den houthandel en -zagerij, die meer dan ooit moet zorgen goede waar te leveren, die in alle opzichten, wat afmeting, kwaliteit, tijd van levering, enz. betreft, ruimschoots aan de gestelde eischen voldoet. Slechts dan is van de pogingen om het gebruik van het inlandsche hout te bevorderen, een *blijvend* resultaat te verwachten. Het moet zoover komen, dat de houtconsumenten ons product gebruiken omdat het hun voldoet en niet omdat er pressie op hun wordt uitgeoefend.

Maar, ook de houtproducenten, de boscheigenaren, hebben in dit stadium van verovering en verruiming van den afzet voor ons hout een taak te vervullen. Zij moeten bedenken, dat die verovering alleen kan plaats hebben op een bescheiden prijsbasis.

Op goede waar te kunnen leveren moeten de houtzagerijen ook in de gelegenheid zijn om voor de verschillende leveringen passend en goed hout te koopen tegen een billijken prijs.

De boscheigenaren moeten bedenken, dat bij het slagen van leveringen als ik zoeven bedoelde, groote belangen zijn betrokken, voor thans, maar vooral voor de toekomst voor het Nederlandsche boschbedrijf, maar dat zulke pogingen alleen kunnen worden verkregen tegen een billijken doch bescheiden prijs.

In het belang van ons boschbedrijf meen ik dan ook een beroep te moeten doen op de eigenaren en beheerders van bosschen en landgoederen om medewerking in deze door bij den verkoop van hun hout een eenigszins tegemoetkomende houding aan te nemen.

Men kan zich op het standpunt stellen, dat het gebruik

van het inlandsch hout niet anders is dan een kwestie van den prijs tegenover het buitenlandsche en dat, wanneer het hier bij gelijke eigenschappen en leveringsmogelijkheden voor een lageren prijs kan worden geleverd dan gelijkwaardig buitenlandsch hout, men vanzelfsprekend het inlandsche product zal gebruiken. Ook kan men het standpunt innemen — en ik ben deze meening toegedaan —, dat althans de overheids- en semi-overheidslichamen ten behoeve van het inlandsche bedrijf, waarbij vooral wordt gedacht aan de daarmee gepaard gaande werkverruiming, zelfs bij een binnen zekere grenzen gelegen hooger prijs, het gebruik van het eigen product behooren voor te schrijven, wanneer dit althans aan de te stellen technische eischen voldoet en voldoende leveringsmogelijkheid aanwezig is.

Hoe men hierover ook moge denken, in elk geval komt het er thans in de allereerste plaats op aan, dat de houtconsument het in ons land gegroeide hout leert kennen en waardeeren, want ons inlandsche product heeft door het toenemend gebruik van buitenlandsch en de vervanging door exotisch hout zware klappen gekregen. Het moet er in veel gevallen weer opnieuw worden ingebracht en men moet vooroordeelen, die er in sommige kringen tegen bestaan, overwinnen.

En dit is de taak niet alleen van den houthandelaar, en -zager maar ook van den houtproducent, die hierin moet mee werken.

Een krachtige propaganda voor het inlandsche hout vormde ongetwijfeld de inzending daarvan op de 2e Agrarische jaarbeurs, welke dit jaar van 7—16 September is gehouden. Zij, die deze beurs bezochten, zullen het met mij eens zijn, dat onze boschbouw hier goed voor den dag kwam en dat men er in is geslaagd om te laten zien, dat in ons land met zijn uitnemende veeteelt, akker- en tuinbouw ook de boschbouw alle aandacht verdient.

Ik weet wel zeker, dat ik namens U allen spreek, wanneer ik hier als voorzitter van de Nederlandsche Boschbouwvereniging dank zeg aan den houthandel en -zagerij, aan de houtverwerkende industrieën, aan het Staatsboschbeheer en de Nederlandsche Heidemaatschappij en aan alle overigen, die er toe hebben medegewerkt om deze inzending te maken tot een waardige vertegenwoordiging van ons vaderlandsche boschbedrijf.

Door deze inzending is tevens op overtuigende wijze gedemonstreerd, dat onze bosschen niet alleen dienen tot verhooging van het natuurschoon, tot aankleding en tot ontspanning, maar dat zij ook ten aanzien van de houtvoorziening een groote beteekenis voor onze samenleving hebben; een beteekenis, die, naarmate de groote oppervlakten jong bosch, die gedurende de laatste tientallen jaren van Staats-

wege en door particulieren zijn aangelegd ouder worden, zal toenemen.

In verband hiermede is het dringend noodig, dat alle lagen van onze bevolking van het belang van onze bosschen voor de houtproductie worden doordrongen, dat de houtconsument leert inzien, dat ons product aan de daaraan te stellen technische eischen voldoet en dat een juist inzicht worde verkregen in den omvang en den aard van de productie.

Omtrent de technische eischen, waaraan ons inlandsch product kan voldoen, wordt de consument op uitnemende wijze ingelicht door het dezer dagen verschenen tweede deel van het Rapport van de Commissie voor Onderzoek naar de Gebruikswaarde van Inheemsch Eiken-, Beuken- en Grenenhout tegenover Tropisch hout.

Dit tweede deel geeft op wel gedocumenteerde wijze de uitkomsten weer van het door haar op grond van de door de Regeering gegeven uitbreiding aan haar taak ingestelde onderzoek, naar de gebruikswaarde van in ons land gegroeid eiken-, beuken- en grenenhout, in vergelijking met dergelijk hout, gegroeid in andere landen van Europa. De samenstelling van deze Commissie, waarvan onze leden Prof. A. te Wechel, voorzitter en Dr. J. R. Beversluis secretaris zijn en die speciaal voor dit onderzoek nog is uitgebreid, waarborgt de autoriteit van haar uitspraak.

Genoemde Commissie spreekt in dit belangrijke rapport als haar meening uit, dat, wanneer een bepaalde termijn van vollen wordt in acht genomen en het eventueel gehalte aan rode kern en de ligging daarvan aan bepaalde voorschriften voldoen, uit Nederlandsch beukenhout uitstekend geïmpregneerde dwarsliggers kunnen worden vervaardigd, waarvan een duurzaamheid mag worden verwacht, die voor die der beste buitenlandsche geïmpregneerde beukendwarsliggers niet onderdoet.

Wat betreft het inlandsch grenenhout is de Commissie tot de overtuiging gekomen, dat grenenhout — onverschillig of het van buitenlandsche dan wel van inlandsche herkomst is — wanneer het op het moment van heien volkomen gezond is, door een zeer groote duurzaamheid onder water is gekenmerkt en dat, voorzoover zij dit, op grond van hare, in dit opzicht eenigszins beperkte gegevens kan beoordeelen, ook de overige technisch eigenschappen van inlandsch grenenhout geenszins bij die van buitenlandsch ten achter staan.

Omtrent het inlandsch eikenhout wordt gezegd, dat de Commissie, op grond van haar onderzoekingen en in verband met de haar verstrekte inlichtingen, van oordeel is, dat inlandsch eikenhout in bestendigheid onder water aan het beste buitenlandsche eikenhout gelijk kan worden gesteld. Het Nederlandsche eikenhout, wordt in het rapport gezegd, is

taai en sterk en leent zich uitstekend voor velerlei toepassingen; ook in deze opzichten staat het bij buitenlandsch eikenhout in geenendele ten achter.

Voor het Nederlandsch boschbedrijf is deze uitspraak in hooge mate verheugend omdat nu op grond van wetenschappelijk onderzoek is vastgesteld, dat het in ons land gegroeide beuken-, grenen- en eikenhout voor de voornaamste doeleinden, waarvoor het wordt of vroeger werd gebruikt, in gebruikswaarde niet bij het gelijksoortige buitenlandsche hout achterstaat.

Evenwel dienen de eigenaren en beheerders van boomen en bosschen hun volle aandacht te schenken aan de in bedoeld rapport gemaakte opmerking, dat ook de in het inlandsche eikenhout veelal voorkomende, groote en ongezonde knoesten de toepassing van dit hout eenigszins beperken.

Nu weet ik wel, dat dit gebrek, dat vaak ons eikenhout ontsiert en de waarde er van vermindert, voornamelijk is toe te schrijven aan het feit, dat verreweg de meeste eikeboomen, die aan de markt komen, afkomstig zijn van lanen en boomgroepen, omdat in ons land betrekkelijk weinig eikenbosschen voorkomen, waarin d eek, in gesloten stand een takvrijen stam opbouwt. Het is echter evenzeer een bekend feit, dat de beheerders van bosschen, landgoederen en wegbeplantingen gewoonlijk uiterst weinig rekening houden met de toekomstige waarde van de aan hun zorg toevertrouwde boomen. Het tijdig wegnemen van takken, vóór dat deze afsterven of een groote dikte hebben bereikt en, niet het minst, het op de juiste wijze wegnemen daarvan, zoodat inrotting wordt voorkomen, laten nog al vaak te wenschen over. In dit opzicht valt in ons land nog veel te doen! Ik zou die beheerders met klem willen inprenten, dat het er niet alleen om aankomt om hout te produceeren, maar dat het bovendien gaat om technisch hoogwaardig hout.

Ik zei zoeven, dat het ook noodig is, dat een juist inzicht worde verkregen in den omvang en den aard van de houtproductie in ons land. In mijn vorige rede mocht ik U reeds verblijden met de mededeeling, dat vermoedelijk tot het samenstellen van een boschstatistiek zou worden overgegaan. Dit vermoeden is, — zooals U reeds uit ons tijdschrift heeft kunnen lezen — intusschen in zekerheid overgegaan. Men is in dezen zomer met medewerking van den Topografischen Dienst met dit werk begonnen, waarmede, volgens schatting, een drietal jaren zal zijn gemoeid. Ook op de Staatsbegrooting voor 1938 is een bedrag hiervoor uitgetrokken, al is dit bedrag iets lager, dan aanvankelijk noodig werd geoordeeld.

Uit het verslag van het IIIe Internationale Houtgebruikscongres te Parijs door Dr. J. R. Beversluis, dat in

het September-nummer van ons tijdschrift uit het tijdschrift „Hout“ is overgenomen, heeft U wederom kunnen zien, dat onder de auspiciën van het Comité International du Bois (C.I.B.) door internationale samenwerking op het gebied van propaganda en voorlichting voor het gebruik van hout een levendige werkzaamheid valt waar te nemen.

De heeren Dr. J. R. Beversluis en Dr. G. Houtzagers, die dit congres buiten bezwaar van 's Rijks schatkist bezochten, hebben er onze Vereeniging vertegenwoordigd.

Het is te betreuren, dat de instelling van een Houtvoorlichtingsdienst in ons land zoo verbazend lang op zich laat wachten!

Een belangrijke gebeurtenis voor onzen boschbouw was ongetwijfeld het bezoek, dat ruim 80 Duitsche boschbouwkundigen, waaronder Prof. Dr. Wiedemann uit Eberswalde en Dr. Erdmann uit Neubruchhausen op 9 en 10 Juni j.l. brachten aan de Staatsbebossingen in Drenthe. Het stemt tot groote voldoening, dat het oordeel van dit gezelschap, leden van de Gruppe Preussen N.W. van onze zustervereniging, der Deutsche Forstverein, over wat hun werd getoond en medegedeeld, eenstemmig en onverdeeld gunstig was. Wij zijn zodoende gesterkt in onze verwachting, dat door middel van den lariks als pionier-houtsoort, in menging met andere houtsoorten, na oordeelkundige, intensieve voorbereiding van den bodem, de tot heideveld gedegenereerde Drentsche grond geleidelijk weer tot duurzame houtproductie kan worden gebracht.

Zoals U bekend is, werd op de algemeene vergadering van de Vereeniging tot Waarborg van zaad en planten van den Groveden (W.H.G.), welke ter herdenking van haar 10-jarig bestaan op 8 Juli 1936 werd gehouden, een Commissie benoemd, die o.m. tot taak had na te gaan, in hoeverre het in de praktijk mogelijk moet worden geacht, dat behalve over de herkomst van zaad van den groveden, de contrôle zich ook zal uitstrekken over zaad van z.g. „éliteboomen“ van die houtsoort.

Tot nu toe wordt den afnemers van zaad en planten van den groveden door de leden der W.H.G. — en dit zijn practisch alle handelaren van zaad en planten in ons land — gewaarborgd, dat het zaad, dat wordt geleverd of waaruit de geleverde planten zijn gekweekt, afkomstig is van Nederlandsche bosschen. Hierdoor is een eind gekomen aan den tot vóór de oprichting van de W.H.C. onbeprekten verkoop van zaad of van planten, gekweekt uit zaad van voor ons klimaat ongeëigende grovedennenrassen.

Hoe belangrijk deze waarborg ook is, toch mag niet wor-

den verheeld, dat het moeilijke, doch voor den boschbouw, vooral ten aanzien van den groveden uiterst belangrijke, herkomstvraagstuk hiermee geenszins is opgelost.

Men moet immers niet vergeten, dat de groveden, die thans in ons land een oppervlakte beslaat van bijna 160.000 ha, al moge hij in den loop van het post-glaciaal misschien niet heelemaal uit onze streken zijn verdwenen, zoowel in de 16e eeuw in Noordbrabant als in 't eind van de 18e eeuw en daarna in ons geheele land, van buiten is ingevoerd. Dit beteekent, dat wij in ons land geen autochtoon dennenras hebben en dat onze grovedennenbosschen bestaan uit een bonte mengeling van, soms opstandsgewijs, maar meestal ook binnen denzelfden opstand gemengd, verschillende dennenrassen.

De waarborg, dat de herkomst van het zaad binnen onze grenzen ligt, is dus niet voldoende, ook al houdt men in 't oog — zooals bedoelde Commissie in haar rapport opmerkt — dat bij de selectie door de dunningen en door het ten ondergaan in den onderlingen strijd om het bestaan van de minderwaardige exemplaren, de beter gevormde boomen in het kaprijpe bosch zullen overheerschen.

Het is daarom toe te juichen, dat de W.H.G. de vraag onder oogen ziet om naast de waarborg van inlandsche herkomst ook de gelegenheid open te stellen tot waarborg van zaad, geplukt van z.g. „élite-boomen”.

Omtrent dit belangrijke rapport moge ik U verwijzen naar de 2e aflevering van dit jaar van het Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij.

Een gebeurtenis van groote beteekenis voor onzen boschbouw is de oprichting, welke onlangs heeft plaats gehad, van een Comité ter bestudeering en bestrijding van Insectenplagen in bosschen. De telkens in onze bosschen optredende insectenplagen, waardoor vaak groote schade daaraan wordt toegebracht, zijn de schrik van iederen boschbeheerder. Het bestudeeren van de omstandigheden, waaronder deze massale vermeerdering van schadelijke insecten plaats heeft, van die, waardoor die abnormale vermeerdering vaak gedurende meerdere jaren stand houdt, waardoor zij ten slotte eindigt, alsmede de bestudeering van de middelen ter voorkoming en het tot staan brengen van die plagen vormt voor den boschbouw een groot belang.

Vermelding verdient de verschijning van het rapport van de door de Nederlandsche Heidemaatschappij ingestelde Commissie van Exotische Boomsoorten in Nederland over het Onderzoek naar de Uitkomsten verkregen met de Cultuur van den Lariks in Nederland.

Deze Commissie heeft met dit onderzoek een goed werk

verricht, het alleszins belangrijke rapport vormt een waardevolle aanwinst voor onze boschbouw-litteratuur.

Hoewel het mij bekend is, dat de persoon in kwestie liever zou hebben gezien, dat ik er na alle hulde, die hem reeds is gebracht, het zwijgen toe deed, acht ik het niettemin mijn plicht als kroniekschrijver van de gebeurtenissen op boschbouwkundig gebied, die van belang zijn, ook het aftreden van den Heer van Dissel als Directeur van het Staatsboschbeheer te memoreeren. De beteekenis van de op 1 September j.l. plaats gehad hebbende wisseling in de leiding van het Staatsboschbeheer gaat immers ver uit boven een interne gebeurtenis in den boezem van dien dienst.

Wanneer iemand, die gedurende 35 jaren zijn eminente krachten heeft gewijd aan den opbouw van den Staatsdienst voor den boschbouw en als leider van dezen dienst tevens aan het hoofd stond van den Staatszorg op boschbouwkundig gebied, het ambtelijke leven vaarwel zegt, dan zou ik in mijn taak tekort schieten, wanneer ik dit feit niet in mijn rede herdacht.

De Nederlandsche boschbouw is den Heer van Dissel veel dank verschuldigd voor hetgeen hij voor hem heeft gedaan. Onze vereeniging heeft dit tot uiting willen brengen door hem zoo even te benoemen tot lid van verdienste.

De benoeming van Dr. J. A. van Steyn tot opvolger begroet ik met vreugde; eenerzijds, omdat deze de gegronde verwachting doet koesteren dat de leiding van de overheidsbemoeijng van den boschbouw in goede handen is gelegd en anderzijds, omdat door deze benoeming aan zekere geruchten ter zake van het voortbestaan van het Staatsboschbeheer als zelfstandigen dienst, alle grond is ontnomen.

Het is ongetwijfeld een verheugend feit, dat onze Regeering door geleidelijke uitbreiding van de onder het Staatsboschbeheer ressorteerende gronden blijk geeft het belang in te zien van een flink Staatsboschbezit.

Wel is waar is helaas voor een deel aanleiding tot deze uitbreiding, het scheppen van werkobjecten voor ons onrustbarend groot aantal werklozen, maar het feit, dat de Regeering juist dezen vorm van werkverschaffing kiest is niettemin een bewijs dat zij Staatsboschbezit nuttig acht.

Maar, volstrekt niet alle aankopen van grond ter vergrooting van het Staatsboschdomein heeft werkverschaffing ten doel. Ik wijs in dit verband op de in de pers verschenen berichten omtrent den aankoop van het hoewel kleine, maar als oud natuurbosch niettemin waardevolle z.g. Meerbosch bij Emmen, op den dezer dagen tot stand gekomen aankoop van het z.g. Hoenderloosche bosch alsmede op dien van het Orderbosch bij Apeldoorn.

Hiermede ben ik gekomen aan het eind van mijn rede, de laatste, die ik als Voorzitter voor U zal houden. Ik heb gemeend, dat het de plicht is van den voorzitter om als gij, leden, in vergadering samenkomt, de belangrijkste feiten en gebeurtenissen, die zich op het gebied van den boschbouw in ons land voordoen, de revue te laten passeeren. Dat ik mij daarbij wel eens liet verleiden tot het houden van beschouwingen, zult U mij wel ten goede hebben gehouden.

Onze vereeniging is immers meer dan een vakvereeniging van boschbouwkundigen, die alleen interesse hebben voor hetgeen er in den beperkten kring van hun vereeniging voortvalt. Ik zie de Nederlandsche Boschbouwvereeniging op ruimer plan. Ik zie haar in de toekomst uitgroeien tot een vereeniging, waarin de leiders van het boschbedrijf in al zijn geledingen zijn vertegenwoordigd en waarin zich nog meer dan thans reeds het geval is, het leven en streven op boschbouwgebied in ons land concentreert door meelevens met alles, wat zich op dat gebied voordoet en door, voor zooveel noodig, actief aan dit gebeuren deel te nemen en daaraan zoo noodig en mogelijk richting te geven. De instelling van de jaarlijkse wetenschappelijke boschbouwcurssussen en de uitgifte van het Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift vormen reeds een paar belangrijke schreden op dezen weg.

Wanneer onze vereeniging haar werkingssfeer in deze richting geleidelijk tracht uit te bouwen zal zij eerst recht krachtig werkzaam zijn ter bereiking van het doel, dat zij volgens Artikel 2 van haar statuten nastreeft:

Het bevorderen van den boschbouw in ons land in de ruimste beteekenis.

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad, Augustus 1937.

GROOTERE HOUTAANKAP TOT BEPERKING VAN DEN HOUTINVOER.

Ter dekking van de gestegen behoefte aan hout en ter beperking van den invoer is reeds eind 1934 de binnenlandsche houtaankap in Duitschland vergroot tot 150 % van de normale hoeveelheid; thans is deze maatregel ook verlengd voor het jaar 1937/38. Het houtverbruik in Duitschland bedroeg in 1935/36 52 millioen voetermeter ruw hout, het verbruik buiten brandhout bedroeg ca 35 millioen, waarvan een vierde werd ingevoerd. Ongeveer de helft van het nuttig verbruik kwam voor rekening van de bouwnijverheid, 7 Millioen verbruikte de papier- en cellulose industrie, de mijnen 4.7 millioen voetermeter mijnhout.